ל: יום טוב פרק רביעי ראש השנה

ונתקלקלו הלוים בשיר. בתמיד של בין הערבים כדמפרש בגמרא אבל בתמיד של שחר לא תקנו שיר של י"ט כדפירש בקונטרס לפי שברוב הפעמים אין העדים באין קודם תמיד של שחר וספק יתקדש היום ספק לא יתקדש וא"ת ואמאי לא תשיב קלקול של מוסף שלא הקריבו מוסף של ר"ח שאחר התמיד אין יכולין להקריבו כדדרשינן עליה השלם כפ' תמיד נשחט (פסחים ד' נח: ופס) וכי תימא דמעלה ומלין גרשאו של מזבח דעליה השלם לא שייך אלא בהקטרה ואין מקטיר עד למחר הניחא למאן דאמר כפ' המזבח מקדש (זבחים דף פז.) אין ליה מועלת גרשאו של מזבח אבל למאן דאמר מועלת מאי איכא למימר וכי תימא דהקריבו ככם אחד על תנאי דאם יבואו עדים יהא מוסף ואם לא יבואו עדים יהא תמיד דא"כ במאי קלקלו בתמיד דאי משום דהיו סבורים שלא יבאו עדים ואמרו שיר של חול זהו הקלקול לא היה בתמיד אלא במוסף של ר"ח שאמרו עליו שיר של תמיד של חול ועוד למ"ד שלא אמרו שירה כל עיקר הייו לפי שהיו ממתינין כל שעה ושעה שמא עדיין יבואו עדים ולא היו יודעין מה שיר יאמרו והשתא אם באו עדים ולא היה להם שהות ביום לומר שיר מ"כ עדיין נתקלקלו יותר בשאר קרבנות שלא קרבו מיהו אפשר לומר כשלא באו לפיכך לא היה להם קלקול אלא בשיר וי"ל דאחר התמיד יכול להקריב מוסף של ר"ח משום דאתי עשה דרבים ודחי עשה דהשלמה כדאמרינן פרק השולח (ניטין דף לח:) גבי שחרר עבדו והשלימו לעשרה מצות דרבים שאני וגבי עשה דהשלמה אמרי' נמי בפרק תמיד נשחט (פסחים דף נט. ופס) שנדחה מקמי עשה דפסח שיש בו כרת ובפ' שלוח הקן (חולין ד' קמא.) נמי אמרי' דעשה דמצורע דומה לעשה דשלוח משום שאם כן אין לשאתו ומיהו יש לתמוה אמאי נתקלקלו בשיר והלא בשעת נסכים היה השיר כדאמרינן בכל דוכתא (ברכות דף לה.) אין לומר שירה אלא על היין ואיתא בפרק שני דערכין (דף יב. ופס) ויכול להמתין מלהניף נסכים עד הלילה או עד למחר כדאיתא בהקומץ זוטא (מנחות דף טו:) דמביא אדם זאבו היום ונסכו מכאן ועד עשרה ימים ובפ"ב דתמורה (דף יד.) מנחתם ונסכיהם אפילו בלילה מנחתם ונסכיהם עד למחר ונראה לי דלכתחלה יש להניף נסכים עם הזבח דאי מניף בלילה אין יכול לומר שירה כדאמרינן בפ' שני דערכין (דף יא.) מה כפרה ביום אף שירה ביום ולמחר נמי אם מניף בלילה אין טעונין שירה דאיכעיא להו נסכין הבאים בפני עצמן כלומר שהניף קרבן לבור היום ונסכין למחר טעונין שירה או אינן טעונין שירה ולא איפשטא והא דאמר ר"מ התם (דף יא.) דשיר מעכב הקרבן היינו בנסכים הבאין עם הזבח שקרבו בשעת שחיטת הזבח דאין קרבן אלא ביום כדאמרינן בפ' שני דתמורה (דף יד.) ואותן טעונין שירה ואפי' הזבח כדי שיאמרו אחלילה ושתיה כדאמר התם בערכין (דף יב.) או דלמא אחלילה ושתיה אמרה אשתיה לחודיה לא אמרה והניא דמביא אדם זאבו היום ונסכו מכאן עד י' ימים משמע דלכתחלה יכול לעשות כן הני מילי בקרבן יחיד דאין טעון שירה דאין אומרים שירה אלא על קרבן לבור הקבוע להם זמן כדמוכח התם בערכין (דף יא.); הזי"ן

בשיטת ר' יהודה אמרה דאמר [1]עד עצם היום הזה עד עצמו של יום וקסבר [6]עד ועד בכלל ומי סבר לה כוותיה והא מפליג פליג עליה דתנן [7]משחרב בית המקדש התקין רבן יוחנן בן זכאי שיהא יום הנף כולו אסור א"ר יהודה והלא מן התורה הוא אסור [דכתיב עד עצם היום הזה] התם ר' יהודה הוא דקא טעי איהו סבר רבן יוחנן בן זכאי מדרבנן קאמר ולא היא [8]מדאורייתא קאמר והא התקין קתני מאי התקין דרש והתקין: **מתני'** [2]בראשונה [9]היו מקבלין עדות החדש כל היום פעם אחת נשתהו העדים מלבוא ונתקלקלו הלוים בשיר התקינו שלא יהו מקבלין אלא עד המנחה [3]ואם באו עדים מן המנחה ולמעלה נוהגין אותו [10]היום קודש ולמחר קודש [11]משחרב בית המקדש התקין רבן יוחנן בן זכאי שיהו מקבלין עדות החדש כל היום: **גמ'** מה קלקול קלקלו הלוים בשיר תרגימו שלא אמרו שירה כל עיקר רבי זירא אמר שאמרו שירה של חול עם תמיד של בין הערבים אמר לי' רבי זירא לאהבה בריה פוק תני להו [4]התקינו שלא יהו מקבלין עדות החדש אלא כדי שיהא שהות ביום להקריב תמידין ומוספין ונסכיהם ולומר שירה שלא בשיבוש אי אמרת בשלמא אמור שירה דחול היינו דאיכא שיבוש אלא אי אמרת לא אמור כלל מאי שיבוש איכא כיון דלא אמור כלל אין לך שיבוש גדול מזה מתיב רב אחא בר הונא תמיד של ראש השנה שחרית קרב כהלכתו [5]במוסף מהו אומר [2]הרנינו לאלהים עוזנו הריעו לאלהי יעקב [3]במנחה מהו אומר [3]קול ה' יחיל מדבר ובזמן שחל ראש השנה להיות בחמישי בשבת הששירה שלו הרנינו לאלהים עוזנו לא היה אומר בשחרית הרנינו מפני שחוזר וכופל את הפרק [4]אלא מהו אומר [4]הסירותי מסבל שכמו ואם באו עדים אחר תמיד של שחר אומר הרנינו אע"פ שחוזר וכופל את הפרק אי אמרת בשלמא כל היכא דמסתפקא אמרינן שירה דחול היינו דקאמר אומרו וכופלו אלא אי אמרת לא אמור כלל מאי אומרו וכופלו שאני

בשיטת ר' יהודה אמרה דאמר. מן התורה אסור כל היום בזמן הזה דקסבר עד ועד בכלל: **א"ר יהודה** גרסי' ולא גרסי' **אמר לו ר' יהודה.** שהרי לא ראהו מימיו אבל תמה בדורו על תקנת רבן יוחנן בן זכאי ואמר מה חידוש חידש ר' יוחנן בן זכאי הלא מן התורה אסור: **מדרבנן קאמר.** כלומר הוא בא לגזור עליו משום ההוא טעם דלעיל [ע"א] דשמא יבנה: **דרש והתקין.** דרש להם המקרא והתקין שינהגו איסור לפי שעד עכשיו היה היתר בדבר משקרב העומר שהעומר תמיד: **מתני' בראשונה היו מקבלין עדות החדש כו': הלוים בשיר.** בגמרא מפרש: **נוהגים אותו היום קודש.** בר"ה קאי דמשמשכה ליל עשרים ותשעה נהגו בו קודש שמא יבואו עדים ממר ויקדשוהו ב"ד ונמצא שהלילה הזה ליל י"ט הוא וכן לממר כל היום עד המנחה ואם באו עדים קודש המנחה ב"ד מקדשים את החדש וודע שיפה נהגו בו קודש ואם מן המנחה ולמעלה באו אע"פ שאין ב"ד מקבלין אותן לקדשו היום ויעבדו את אלול ויקדשוהו למחר אעפ"כ גומרים אותו בקדושה ואסור במלאכה דלמא אתי לזלזולי ביה לשנה הבאה ויעשו בו מלאכה כל היום ויאמרו אשתקד נהגו בו קודש חנם ומן המנחה ולמעלה מזכרו ונהגו בו חול:

גמ' ה"ג מאי קלקול קלקלו הלוים בשיר ולא גרסינן פ"ר: הכא תרגימו. בגמרא: **שלא אמרו שירה כל עיקר.** בתמיד של בין הערבים לפי שלא ידעו מה שיר יאמרו שמא עוד סוף העדים לבוא היום ושיר של י"ט יש לומר או לא יבואו ונמצא שהוא חול. אבל בתמיד של שחר אין ספק שמתוך שבירוב הפעמים אין העדים באין קודם תמיד של שחר וספק יתקדש היום ספק לא יתקדש לא תקנו שיר של י"ט שחרית בר"ה כדאמרי לקמן תמיד של ר"ה שחרית קרב כהלכתו אבל בתמיד של בין הערבים תקנו שיר של י"ט שכבר באו העדים לפיכך אותה שנה שנשתהו לבא לא ידעו מה יאמרו: **פוק תני להו.** לבני בבל האומרים לא אמרו שירה כל עיקר שנה להם בריתא זו שממנה ילמדו שאמרו שיר של חול: **קרב כהלכתו.** אומרים הלוים על נסכיו שיר של חול כמשפט היום כמו שאנו שונים במסכת תמיד (פ"ז משנה ד) השיר שהלוים היו אומרים בבית המקדש ביום הראשון כו': (א) הריעו לאלהי יעקב. וכל המזמור והוא שיר של תמידי בשבת בשחרית בחול ואומרין אותו על מוספי ר"ה לפי שהוא יום תרועה: **קול ה' יחיל מדבר.** כדי להזכיר בר"ה זכות קול שופרות של מתן תורה: **ואם חל ר"ה בחמישי בשבת.** ובאו עדים קודם תמיד של שחר: **לא היו אומרים שחרית.** שיר של חול דהיינו הרנינו מפני שחוזר וכופלו שניה במוסף: **הפרק.** המזמור: **הסירותי מסבל שכמו.** משום דבר"ה יצא יוסף מבית האסורים: **ואם באו עדים.** בחמישי בשבת אחר תמיד של שחר דבשעת שיר של תמיד לא היו יודעין אם יתקדש היום וי"ל הסירותי אז שמא חול הוא ושירו הרנינו יאמרו [הרנינו] מפסק ויחזרו ויאמרו אותו במוסף ונמצא שבפלוגתא: **אע"פ שהפרק שלו אומרו וכופלו.** אע"פ שהפרשה של מזמור זה תהא אומרה וכפולה היום: שאני

מסורת הש"ס

א) [ברכות כו: ופס"ו], ב) [סוכה מח.], [מנחות קח.], ג) [ביצה ד:], ד) [ע' תוספ' מנחות ק: ד"ה שני], ה) [ביצה ה.].

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה קרב כתלמוד כו' ביום הראשון כו' הפ"ל ואח"כ מה"ל הרגינו לאלהים עוזנו הריעו לאלהי יעקב:

מוסף רש"י

שיין לעמוד קודם הרי האיר מזרח התיר. ושפיר קאמרי דהואיל דהאיר המזרח ואין מקדש בני אשתרי ליה בחדש (שם). אלא דאיבני בחמימר. אי קיים לן דכי מטא שיתסר לא התיר האיר המזרח שהרי המקדש בנוי. הלכך אכלי איסורא ובזר ריב"ז הנחת מעשם הכוח יומא, מחצות היום ולהלן לשתרי. הנחת, דאי נמי אכלי הכוח יומא מחצות היום ולהלן כסיכתא דמעיקרא נגלי וליכא איסורא דדאי קרב העומר (שם). הרחוקין. מירושלים לא היו רוחין ולא היו שיעמין שעת הקרבת העומר, מוחדרין. בחדש, מחצות היום ולהלן. לפי שיחעיים שאין בית דין מתעללין בו מלהקריבו קודם חצות (שם). לא צריכא כו' דאיבני בליליא. כלומר לשמא יבנה בלילה מיים ולא יהיו פנויים לקיור העומר עד סמוך ליום רם טוהרת הרבה בעומר שהיו מייבשין אותו בחמה של קלאים ומוכרין אותו שיחוכו מימיו וטוחנין אותו בריחים של גריסות ומניפין אותו ר"ג נפה בנפה בדקה כדאמרינן המם (מנחות סו.) וחה שלא יוכלי לבתעבק בו מתחלת לילה לא יפסיקו להקריבו למחר קודם חצות, אי נמי דאיכני בחמימר סמוך לשקיעת החמה, והיא היא. ולא קשיא דבלילה איני נבנה דקר"ל בסנהדרין (עו:) דאין בנין בית המקדש בלילה דכתיב וביום הקים, ולא נחמיסר שהיא יי"ט, דקר"ל בסנהדרין (שם) דאין בנין בית המקדש דוחה יי"ט, הני מילי בנין הבנוי בידי אדם, אבל מקדש העתיד שאנו מצפין בנוי ומשוכלל הוא יבנה ויבא משמים, שנאמר (שמות טו:) מקדש ה' כוננו ידיך (סוכה מא.).

עד כאן תעמוד קודם בשיטת ר' יהודה אמרה. לאותה שיטה שהיא ר' יהודה, שהיא מתלמידי תלמידיו, דיהא אחריו, דהא גם הוא בימיו (סוכה מא.). עד עצמו של יום. כל היום קרוי עצם היום (שם מא.). וקסבר עד ועד בכלל. ולא דרש עד ולא עד בכלל לחמיו כאחיר מחזרת כי ליכא עומר, והכי מתוקמא קראי אין עומר עד בכם ועד בכלל, יש עומר עד בחיאתם (שם), והא מיפלג פליג. ר' יהודה עליה, שמגיגו שתמה ר' יהודה בדורו על תקנת ריב"ז למה בלה הדבר כעלמו דמשמע לעשות סייג בה, ולא מן התורה הוא אסור (שם). אמר ר' יהודה. לתנא דתמני' וכי ר' יומן התקין, והלא מן התורה הוא אסור. כזמן שאין בית המקדש קיים. שנאמר בר עמם ועד ועד בכלל מתאתי קרא כדמיתי לגמ' (חגיגה סח.). דרש. המקרא עד ועד בכלל, והתקין. לפי שהיו רגילים לאכול חדש מחצות ולהלן בשהיה הבית קיים עד עכשיו, הוקרב לתקן (סוכה מא.). כל היום. יום שנשים של אנלו, ומעברב היו תוקרין בתלמוד שמא יתקדש החדש למחר ונמצא שבלילה הזה י"ט, שכן כל היום מלפני לעדות ראיה בלבנה אותי יבואו, וכל שעה שבאין עד שתתקבל היו מקבלין עדותן ומקדשין החודש כו ביום (ביצה ד:). עד המנחה. עד הקרבת המנחה. בר"ה. בשלמא לחמר מכאן אותו היום הרי הוא מעוכר ומונין מיום הממרת ליום הכפורים ושומת, ואם באו עדים מן המנחה ולמעלה אע"פ שאין מונין למעשרות מהיום, לא מזלגלין ביה בהאי שנתים, אלא מומרין אותו בלילה מאחר שהחדרי עד המנחה מתקבלה. כן נהגון ומומרין אותו בקדושתו (שם ה.). שאמרו שירה של חול. שהיו סבורים שלא יבאו עד ויהיה חול וכשבאו נמצא שהיה קדש, וכבל שחר לא תין טעות דבתמיד של שחר לאיבו היקדש החדש קודם הקרבתו, שיר של חול היו אומרים, לפי שבהיו הבנים אין העדים מתרחים לבא כל כך (שם).

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com